

Використавши дані [4] довідника про середню багаторічну витрату води нами було зроблені подальші гідрологічні розрахунки. Так об'єм стоку нами було обчислено у 23,78 млн. м³ за рік, модуль стоку становить 2,80 л/с з 1 км², шар стоку за розрахунками становить 88,40 мм, коефіцієнт стоку р. Рибиця становить 14%.

Підсумовуючи можемо сказати, що результати наших вимірювань та обчислень фіксують певну стабільність морфометричних характеристик русла і басейну, порівнюючи з кінцем 1980-х років, коли було завершено будівництво гідромеліоративної системи «Рибиця». Дослідження гідрологічних показників буде продовжене, однак видається, що і вони не сильно відрізняються від середніх багаторічних значень.

Література

1. Клименко В.Г. Загальна гідрологія. – Харків, ХНУ, 2008. – 144 с.
2. Корнус А.О. Географія Сумської області: природа, населення, господарство: навч. посіб. / Корнус А.О. [та ін.]. – Суми: Наталуха А.С., 2010. – 183 с.
3. Корнус, А.О. Ландшафтно-гідрологічне районування території Сумської області / А.О. Корнус, О.С. Данильченко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія. – 2015. – №1. – С. 49-56.
4. Паспорт р. Рыбица / Величенко В.А., Олейник В.И. и др. Сумы: СумыГИПРОВОДХОЗ, 1991. – 117 с.
5. Топографічні карти України та українських гірських систем [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://geoknigi.com/view_map.php?id=3

ОСОБЛИВОСТІ НОВОЇ ПРОГРАМИ З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОГО НАПРЯМУ «ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»

Копилець Є. В.

Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді

Конструктивною відповіддю Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді (УДЦТКУМ) на наші критичні зауваження щодо навчальної програми з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку «Географічне краєзнавство» [1] стала пропозиція долучитися до створення нової програми. Вона була розроблена спільно із заступником директора УДЦТКУМ Д. Г. Омельченком. Програма схвалена до видання з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (лист МОН № 1/11-7084 від 14.07.2017), розміщена на офіційних сайтах УДЦТКУМ та Інституту модернізації змісту освіти [2]. Це зумовлює потребу у бодай стислій її характеристиці.

Програма основного рівня передбачає навчання дітей у гуртку протягом трьох років. На опрацювання навчального матеріалу щороку відводиться 216 год. (6 год. на тиждень), які розподіляються між двома блоками – власне

«Географічним краєзнавством» та «Туристсько-спортивною та фізичною підготовкою». Оскільки другий блок (його автор – заступник директора УДЦТКУМ О. Д. Наровлянський) є уніфікованим для всіх програм туристсько-краєзнавчого напрямку, які одержали гриф МОН у 2017 р., надалі, говорячи про особливості програми, ми будемо мати на увазі лише блок географічного краєзнавства. Першого року навчання на нього припадає 166 год., другого – 170 год., третього – 174 год.

У пояснювальній записці не зазначено вік вихованців, на яких розрахована програма. УДЦТКУМ обстоює, що навчання в гуртках основного рівня, як правило, розпочинається після опанування програми початкового рівня «Юні туристи-краєзнавці», тож у розробці програми ми орієнтувалися насамперед на молодший та середній підлітковий вік (6-8 класи).

Оскільки програма готувалася в рамках загального підходу УДЦТКУМ до навчальних програм, ми зберегли формулювання основних завдань програми через пізнавальну, практичну, творчу та соціальну компетентності. З цієї ж причини прогнозований результат подано для вихованців, які закінчили трирічне навчання в гуртку, а не по кожному рокові навчання окремо. Проте порівняно з попередньою програмою ці елементи суттєво змінено. Зокрема, усунуто певну невідповідність між характеристиками компетентностей у пояснювальній записці та уміннями, передбаченими прогнозованим результатом. Сам же прогнозований результат структурований не просто за знаннями та вміннями, а відповідно до завдань географічно-екологічної освіти (з огляду на сприятливість молодшого та середнього підліткового віку до екологічного виховання та ековиховний потенціал географічного краєзнавства), краєзнавчо-географічної підготовки та підготовки до забезпечення життєдіяльності.

Як у структуруванні прогнозованого результату, так і в доборі змісту програми ми певною мірою спиралися на власний досвід створення програм із географічного краєзнавства [3; 4]. Нова програма відрізняється від попередньої введенням низки нових тем. Наприклад, запропоновано вивчати основні віхи розвитку вітчизняного географічного краєзнавства (в основу покладено періодизацію М. Ю. Костриці), здійснювати фенологічні спостереження, облаштувати краєзнавчу географічну експозицію (або ж географічний куточок чи принаймні тематичну виставку) у навчальному закладі. Уводиться поняття «цінності природи». Взято до уваги особливості антропогенно зміненого (грунт як «пам'ять ландшафту», парк як специфічна геосистема), урбанізованого середовища (міський «острів тепла», місто як водозбірний басейн).

Фізико-географічний аспект краєзнавства представлений у програмі об'ємніше, ніж вивчення населення та господарства рідного краю. До цього спонукали вікові психологічні особливості вихованців, на яких насамперед зорієнтована програма, та зміст синхронних шкільних географічних курсів. Проте керівник гуртка може організувати детальніше та глибше вивчення суспільно-економічних особливостей регіону під час підготовки пошуково-дослідницьких робіт на третьому році навчання.

З огляду на те, що вихованцями гуртка можуть бути 13-річні підлітки, а програма – не вищого, а основного рівня, зміст третього року навчання дещо спрощено порівняно з попередньою програмою. Вихованцям запропоновано виконувати не науково-дослідницькі, а пошуково-дослідницькі роботи з їхньою подальшою презентацією у рамках Всеукраїнських експедицій учнівської молоді «Моя Батьківщина – Україна», «Мій рідний край». На підготовку вихованців до участі у традиційних краєзнавчих масових заходах спрямоване посилення уваги до конференцій учнівської молоді та зльотів юних туристів-краєзнавців. Загалом під час розподілу навчального часу збільшено частку практичних занять. Орієнтовне співвідношення теоретичних і практичних годин упродовж трьох років опанування програми становить 1:4; частка практичних занять кожного навчального року зростає, оскільки вихованці набувають дедалі більшого досвіду.

Маємо надію, що нова програма, хоча й не позбавлена недоліків, краще відповідає сучасним тенденціям організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах. Наскільки це так, покаже масова практика її впровадження.

Література

1. Копилець Є. В. Навчальна програма гуртка «Географічне краєзнавство» нового покоління: досягнення і невирішені проблеми // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії : зб. наук. пр. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. Вип. 20. С. 63-66.
2. Копилець Є. В., Омельченко Д. Г. Навчальна програма з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку «Географічне краєзнавство» [Електронний ресурс]. URL: <http://ukrjuntur.org.ua/pro-nas/nasha-biblioteka/programi-gurtkiv.html>. Доступний також: URL: <https://drive.google.com/file/d/0B0kHwvQLtSb5clBhaGJEVEIETkk/view>
3. Копилець Є. В. «Міські природознавці». Орієнтовна програма географічного гуртка. 6 клас (216 год.) // Краєзнавство. Географія. Туризм. 2010. № 24. С. 15-22.
4. Копилець Є. В. Програма гуртка географічного краєзнавства. 6 клас (216 год.) // Географія. 2007. № 17. С. 31-38.

СТАН ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ємець А.В.

Комунальний заклад Сумської обласної ради «Обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю»

Краєзнавча робота є ефективним засобом виховання дітей та учнівської молоді. Саме краєзнавство і туризм дають виняткову можливість на власні очі побачити красу рідної землі, познайомитися з історією, культурою, традиціями свого народу, загартуватись як фізично, так і морально. Знання свого краю – невід’ємна частина духовності дитини, важливий засіб забезпечення нерозривного зв’язку минулого нашого краю з вітчизняною і світовою історією [2].

Серед різних форм навчально-виховної роботи значну роль відіграють гуртки туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільних навчальних закладів.